

ΑΙ ΕΜΠΟΡΟΠΑΝΗΓΥΡΕΙΣ ΤΟΥ 1952

ΥΠΟ ΣΤΡΑΤΟΥ Κ. ΠΑΠΑ-ΙΩΑΝΝΟΥ

Κατά τὸ 1952, διὰ πρώτην φοράν τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου συνέλαβεν ἐν τῇ ὁλότῃτι του τὸ πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς τῆς χώρας μας εἰς τὰς Διεθνεῖς Ἐκθέσεις καὶ Ἐμποροπανηγύρεις. Πράγματι, τὸ Ὑπουργεῖον Ἐμπορίου ὠργάνωσε τὴν Ὑπηρεσίαν Ἐκθέσεων καὶ ἐπήνδρωσεν αὐτὴν μὲ ἐκλεκτὰ διοικητικὰ καὶ τεχνικὰ στελέχη, συνέστησε γνωμοδοτικὴν ἐπιτροπὴν ἐξ ἀρμοδίων προσώπων καὶ ἐκπροσώπων τῶν παραγωγικῶν τάξεων, συμμετέσχεν ἐνεργῶς διὰ περιπτέρων καὶ εἰς τὰς Διεθνεῖς Ἐμποροπανηγύρεις τοῦ Μιλάνου, τοῦ Μπάρι, τῶν Παρισίων καὶ τοῦ Ζάγκρεμπ, ἀνέγραψε τὰ ἀπαραίτητα κινδύλια εἰς τὸν προϋπολογισμὸν 1952)3 διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς χώρας μας εἰς τὰς σπουδαιότερας ἐαρινὰς ἐμποροπανηγύρεις τοῦ 1953, καὶ τέλος παρεσκευάσεν ἕλην τὴν ἐργασίαν, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τὴν Γεν. Γραμματεῖαν Τουρισμοῦ, διὰ τὴν ἔδρυσιν Γραφείου τουρισμοῦ καὶ μονίμων ἐκθέσεων τῶν ἐλληνικῶν προϊόντων εἰς Παρισίους καὶ Μιλάνον.

Εἶναι πράγματι λυπηρὸν ὅτι, μετὰ τόσα ἔτη ἐνεργοῦ ἀναμείξεως τοῦ Ὑπουργείου εἰς Ἐκθέσεις καὶ Ἐμποροπανηγύρεις δὲν εἶχεν τοῦτο κατανοήσει ἐν τῇ ὁλότῃτι του τὸ πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς τῆς χώρας μας εἰς τὰς διεθνεῖς αὐτὰς ἐκδηλώσεις τῆς παντοειδοῦς ἀνθρωπίνης δραστηριότητος, ὅπως εἶναι ἐπίσης λυπηρὸν ὅτι, παρὰ μίαν δεκαπενταετίαν ἀναμείξεως τοῦ Ὑπουργείου, δὲν ὑπῆρχε «διαμορφωμένη πεῖρα», δὲν ὑπῆρχον πορίσματα περὶ τοῦ τί δὲν ἐτελέσθη καὶ τί δεόν νὰ γίνῃ εἰς τὸ μέλλον, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν φράσιν τοῦ Πυθαγόρα, ὥστε ἡ ἐμφάνισις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν νὰ ἀποτελῇ ἐνεργὸν συμμετοχὴν τῆς ἐλληνικῆς δραστηριότητος καὶ διαψήμισιν τῶν ὀλικῶν καὶ πνευματικῶν τῆς προϊόντων, ὡς καὶ τῶν τουριστικῶν χώρων τοῦ τόπου μας.

ρισμοί, οἱ ὅποιοι ἀποδεικνύουν τὴν κολοσσικὴν σημασίαν ποῦ θὰ εἶχεν ἡ γενικευμένη συνεταιριστικὴ ὀργάνωσις τῶν καταναλωτῶν εἰς τὰς πόλεις.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1952 ὑπὸ τὴν ὄθησιν τῆς ἀρμοδίας ὑπηρεσίας τοῦ Ὑπουργείου Συντονισμοῦ ἐμελετήθη τὸ θέμα τῶν Συνεταιρισμῶν καταναλωτῶν καὶ διευτυπώθη μία διακήρυξις τῶν θεμελιωδῶν ἀρχῶν εἰς τὰς ὁποίας θὰ ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ ἡ ὀργάνωσις των. Δυστυχῶς, ἡ νομοθετικὴ κύρωσις τῆς διακηρύξεως αὐτῆς, λόγῳ ἀντιδράσεως κυρίως τοῦ Ὑπουργείου Ἐργασίας, δὲν ἐπετεύχθη.

Εἰς τὸ δάθος αὐτῆς τῆς παθητικῆς θέσεως τῶν ἐκάστοτε Κυβερνήσεων ἀπέναντι τῆς συνεταιριστικῆς ὀργάνωσεως τῶν καταναλωτῶν, ὑπάρχουν τρία βασικὰ ἐλατήριά της. Πρῶτον ἡ δύναμις τῶν ἰσχυρῶν συμφερόντων τῆς Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου, ποῦ εἶναι φυσικὸν νὰ φοβούνται τὴν συνεταιριστικὴν ὀργάνωσιν τῶν καταναλωτῶν. Δεύτερον ὁ ἐκλογικὸς ὑπολογισμὸς ἀπὸ τὰ περισσότερα κόμματα τῶν ἀπειραρίθμων μικρεμπόρων καὶ μικροεπαγγελματιῶν ποῦ μαστίζουσι μὲ τὸν παρασιτισμὸν των τὴν ἀγορὰν τῶν προϊόντων καὶ ἐπιβαρύνουσι τὴν κυκλοφορίαν των μέχρι τοῦ τελικοῦ καταναλωτοῦ των. Καὶ τρίτον, ἡ πλήρης ἄγνοια τοῦ συνεταιριστικοῦ προβλήματος ἀπὸ τὸ συνδικαλιστικὸν κίνημα, τὰ κατὰ πόλεις Ἐργατικὰ Κέντρα καὶ τὴν Ἐθνικὴν Συνομοσπονδίαν Ἐργατῶν τῆς Ἑλλάδος.

Είχαν επικρατήσει ή στενή αντίληψις ότι ή συμμετοχή τής 'Ελλάδος είχεν ως σκοπόν τήν επίδειξιν ώρισμένων προϊόντων και ιδία γεωργικών. Πλάνη βασική. 'Η 'Ελλάς, εις τας διεθνείς αυτάς συγκεντρώσεις, πρέπει να αποδείξη ότι δέν είναι πλέον μία καθυστερημένη γεωργική χώρα παράγουσα καπνόν, σταφίδα, ελαιόλαδα και μέλι άγριον, αλλά χώρα ή οποία βιομηχανικώς εξελίσσεται και τεχνικώς προάγεται, ώστε πράγματι να είναι μία συγχρονισμένη περιοχή τής 'Ανατολικής Ευρώπης, και όχι μία αποσπασμένη τής Μέσης 'Ανατολής ή των Βαλκανίων.

Τήν όρθήν νέαν αυτήν αντίληψιν του 'Υπουργείου δέν τήν συνέτρεξεν ή ιδιωτική πρωτοβουλία και οι άρμόδιοι οικονομικοί οργανισμοί. Είς τό Μιλάνον δέν απέστáλη σταφίς και οι ξένοι δημοσιογράφοι διηρωτώντο, εάν εξεργιζώθησαν από τους «έπιδρομείς» κατά τήν κατοχήν αι σταφιδάμπελοι τής Πελοποννήσου! Βιομηχανικά προϊόντα δέν εξετέθησαν, παρ' ότι αι σχετικαί βιομηχανίαί εγένεθησαν πολλών δισεκατομμυρίων από τό «Σχέδιον Μάρσαλ» και ούκ όλιγον έπεδάρυναν τήν κατανάλωσιν με τήν παντοειδή προστασίαν κατά τήν εξαγωγήν των προϊόντων των, ή εξετέθησαν μέν, άλλ' ήσαν προϊόντα κακής ποιότητος και κακού γούστου, τής εκλογής όχι του Κράτους άλλ' αυτών τούτων των ενδιαφερομένων βιομηχανικών έπιχειρήσεων, αι όποιαι σημειωτέον δέν έπεδαρόνησαν με τήν αξίαν των εκθεμάτων, διότι αυτη έπληρώθη παρά του Κράτους.

'Ο δεύτερος σκοπός των Διεθνών Έκθέσεων και 'Εμποροπανηγύρεων πρέπει να είναι ή τουριστική προπαγάνδα του τόπου μας, πολύ δε περισσότερο τώρα που δημιουργείται μέγα ρεϋμα τουρισμού, κίνησις σημαντική «έπιστροφής εις τήν 'Ελλάδα». Το φωτογραφικόν όλικόν δέν ύπηρξεν έπαρκές και είναι πολύ μακράν από του να είναι πλήρες, ενώ ήδύνατο να είναι καταπληκτικόν και πάντως άνώτερον από τό επιδεικνυόμενον από άλλα Κράτη, μειονεκτούντα βασικώς εις αρχαιότητας, εις λαϊκάς εκδηλώσεις, εις τοπεια, εις παραδόσεις και άναμνήσεις, εις φυσικάς καλλονάς. Θά έπιμείνω, όμως, κυρίως επί δύο σημείων :

Πρώτον, πρέπει να κατανοηθή ότι αι Διεθνείς Έκθέσεις και 'Εμποροπανηγύρεις δέον να χρησιμεύσουν ως ευκαιρία να εμφανισθή ή 'Ελλάς — ή νεωτέρα 'Ελλάς — και ως πνευματικός τόπος, ο όποιος προσπαθει να συνεχίση δια μέσου των αιώνων, των περιπετειών και των αγώνων του, δια μέσου των καταστροφών και τής μακραίνουσ δουλείας, τήν αρχαίαν πνευματικήν παράδοσιν. Καθίσταται, επί τέλους, άνυποφόρος βαρύ δια τον νέον 'Ελληνα να όμιλοη οι ξένοι με θαυμασμόν και σεβασμόν — δεδικαιολογημένον — και δια τον ελάχιστον των «αρχαίων», και γ' άγνοούν — κακώς, αλλά και εξ ευθύνης μας — τα δημοτικά μας τραγούδια, τον Σολωμόν, τον Παλαμά, τον Καβάφην, τον Σικελιανόν, μεγίστους φωστήρας μέσα εις τήν νεωτέραν εποχήν. Είναι ευτύχημα ότι έφέτος εις τό Παρίσι, χάρις εις τό φιλελληνικώτατον αυτό έδρυμα, τό Γαλλικόν 'Ινστιτούτον 'Αθηνών, και τον πραγματικόν και δημιουργικόν φίλον τής χώρας μας, τον κ. 'Οκτάβιον Μερλιέ, προς τον όποιον δικαία ή ευγνωμοσύνη μας, εξετέθησαν εις τό «'Ελληνικόν Περίπτειον» αι εις τήν γαλλικήν μεταφράσεις νέων ελληνικών έργων και ή διβλιογραφία τής ελληνικής πνευματικής παραγωγής κατά τήν τελευταίαν από του 1938 περίοδον. Χάρις εις τά εκθέματα του Γαλλικού 'Ινστιτούτου, οι έπισκέπται του «Περίπτειου» μας έπληροφροούντο ότι εις τον μικρόν αυτόν και πονεμένον τόπον, με τήν

δύσκολον γλώσσαν καὶ τὰς τόσας συμφοράς, ὑπάρχει μιά ζωηρὰ πνευματικὴ κίνησις καὶ ἐξέχουσα: πνευματικὰ μορφαί, ἄξια τοῦ βραβείου Nobel. Ἐνθυμοῦμαι πάντοτε τὴν ἐκπληξίν—ἀκόμη καὶ Γάλλων διανοουμένων—καὶ τὸν θαυμασμὸν ἐν γένει τῶν ξένων, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν μεταφρασμένων ἐλληνικῶν ἔργων.

Ἄλλ' ἰδίᾳ αἱ Διεθνεῖς αὐταὶ Ἐκθέσεις καὶ Ἐμποροπανηγύρεις δεόν νὰ ἀποτελέσουν μοναδικὴν εὐκαιρίαν γὰ ἐμφάνισιν ὁ τόπος τὰς πολιτικὰς του ἀπόψεις, τὰ αἰτήματά του, τοὺς πόθους του, διὰ νὰ γίνῃ ἐπὶ τέλους ἀντιληπτὸν ὅτι ὑπάρχει καὶ ὄρα ὡς ἐθνικὴ ἀνεξάρτητος μονὰς μέσα μέσα εἰς τὸν συνεργαζόμενον καὶ ἀνταγωνιζόμενον κόσμον. Εἶναι πράγματι ἀλγυνόν ὅτι οἱ ξένοι, ἐνῶ ἀναμηνυκάζουν διαρκῶς τὴν συμβολὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἀνθρωπότητος, ἀγνοοῦν καὶ λησμονοῦν ὅτι αὐτὸς ὁ ἱερὸς τόπος, ὁ μικρὸς καὶ τρισμέγιστος συγχρόνως, ὁ κατεστραμμένος καὶ πτωχός, ἀλλὰ πλούσιος εἰς δόξαν καὶ ψυχικὸν πολιτισμὸν, ὁ ἔδωκεν ἀνώτερον νόημα εἰς τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἐχάρισεν εἰς τοὺς δουλωμένους λαοὺς τὴν πρώτην νίκην καὶ τὴν ἐλπίδα διὰ τὴν τελικὴν νίκην, ὑπέστη ὅσον οὐδεὶς ἄλλος καταστροφάς, μὴ δεχθεὶς νὰ δουλωθῇ, καὶ ὅτι αὐτὸς ὁ τόπος, μὲ τὴν ἀντίκληρα ἔτη, ἔσωσεν ἄλλην μίαν φοράν τὴν Εὐρώπην καὶ ἄλλην μίαν φοράν τὸν κόσμον. Ἡ ἄγνοια τῶν ἀγώνων τῆς Ἑλλάδος ὅχι μόνον ἔχει ἀποτέλεσμα τὴν ἀδιαφορίαν διὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ πολλὰκις δημιουργεῖ δυσφορίαν ἐναντίον τῆς! Ἡ ἄγνοια τῆς «προσφορᾶς» μας κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεῦτερον παγκόσμιον πόλεμον ἀποτελεῖ ἐντροπήν δι' ἡμᾶς, οἱ ὅποιοι δυστυχῶς ἐρρίψαμεν εἰς τὸν ἔσθρον τῶν παθῶν μας τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας μας, τοὺς ἥρωας καὶ τοὺς μάρτυράς μας, ἀντὶ νὰ τοὺς ἐμφανίσωμεν μὲ πᾶν μέσον καὶ νὰ τοὺς διαφημίσωμεν μὲ πάντα τρόπον, ἐνῶ οἱ ἄλλοι διαλαλοῦν ἀνύπαρκτον ἀντίστασιν, ὑπερβάλλον ἀσημάντους θυσίας καὶ μεγαλοποιοῦν μετρίως καταστροφάς.

Εἰς τὸ Παρίσι εἶδον τὰς Ἐκθέσεις τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ φίλων λαῶν, ὅπως ὁ Γιουγκοσλαβικὸς καὶ ὁ Μεξικανικὸς. Εἶναι πράγματι ὀδυνηρὸν ὅτι δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν πνευματικὴν πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου—εἰς τὸ Παρίσι—μία μόνιμος Ἐκθεσις τῆς Τέχνης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον, πρῶτον διὰ νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ ξένοι ὅτι ὑπάρχει μία συνέχεια τῆς ἱστορίας, τῆς τέχνης, τοῦ πολιτισμοῦ τοῦ λαοῦ μας, δεῦτερον ὅτι παρὰ τὴν ἀρχαίαν ὑπάρχει ἡ ἀγνωστος μεγάλη Βυζαντινὴ τέχνη μας καὶ παρ' αὐτὴν ἡ σύγχρονος Λαϊκὴ Τέχνη, τρίτον διὰ νὰ κατανοήσουν ἐπίσης τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος εἰς τὴν τέχνην καὶ τὸν πολιτισμὸν τῶν ἄλλων λαῶν, ἀλλὰ καὶ ἀκόμη, τέταρτον, διὰ νὰ πεισθοῦν ὅτι, ὅπου δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ ἐλληνικὴ ἐπίδρασις εἰς τοὺς ἄλλους, ἡ τέχνη τῶν εἶναι κατωτέρα ἀπὸ τῆς ἀνθρωπιστικῆς πλευρᾶς. Διότι ἡ «ἀνθρωπιὰ» εἶναι τὸ κύριον στοιχεῖον τῆς Ἑλληνικῆς Τέχνης, πάσης ἐποχῆς.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴν ἐνθυμοῦμαι ὅτι εἰς τὸ περίφημον «Musée de l'Homme» τῶν Παρισίων, ὅπου ἐκτίθενται τὰ προϊόντα τῆς λαϊκῆς τέχνης ὅλων τῶν τόπων καὶ ὅλων τῶν ἐποχῶν, ἡ μὲν Ἀλβανία καταλαμβάνει τέσσαρας προθήκας πλήρεις ἐκθεμάτων, ἡ δὲ Ἑλλάς κατέχει εἰς τὸ βάθος μίαν μικρὰν προθήκην, ὅπου ἐκτίθεται ἐν λερωμένον φέσι καὶ μίᾳ ἀγκλίτσα. Οὕτω, ἑκατομμύρια ἐπισκέπται,

χάρης εις τὸ διεθνoῦς φήμης αὐτὸ Μουσεῖον, κάμουν συγκρίσεις μεταξύ τῆς Ἀλβανίας καὶ τῆς Ἑλλάδος, κατ' ἀνάγκην κάθε ἄλλο παρά κολακευτικὰς διὰ τὴν χῶραν μας.

Εἰς τὴν Διεθνή Ἐκθεσιν τῆς Ζωγραφικῆς καὶ Γλυπτικῆς τῆς Βενετίας βλέπει κανεῖς, εἰς περίοπτον θέσιν τοῦ Ἰταλικοῦ περιπτέρου, ζωγραφικὸν πίνακα πραγματικῆς ἀξίας, παριστάνοντα τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ «Μπελλογιάννη μετὸ γαρούφαλλον», ἐνῶ δὲν ὑπάρχει Ἑλληνικὸν Περίπτερον, καὶ ἐνῶ ἐπίσης οὐδεὶς ἐσκέφθη νὰ ἀποθανάτιση εἰς πίνακα ἢ εἰς γλυπτὸν ἔργον τὸσους πραγματικοὺς ἥρωας τοῦ Ἀλβανικοῦ Ἔπους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀντιστάσεως, τοὺς πραγματικοὺς δηλαδὴ Ἀγωνιστὰς διὰ τὴν Ἐλευθερίαν, ὅχι μόνον τῆς Ἑλλάδος ἀλλ' ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου.

Ἄλλαι χῶραι ἐκθέτουν τὰ θυζαντινὰ μας ἔργα, ἀκόμη καὶ τὰ κυπριακά μας κεντήματα, ὡς ἰδικὰ τῶν ἔργα τέχνης (!), ὅπως εἰς τὴν τεραστίας πράγματι ἐπιτυχίας Διεθνή Ἐκθεσιν τῆς Γυναικείας Δράσεως (Παρίσι, 1948). Ἐπίσημα ἐπιστημονικὰ ἰσχυρισμοὶ —καλῆς ἀναντιρρήτως πίστεως— προβάλλουν γραφικοὺς πίνακας ὅπου ἐμφανίζουσι ἀσημάντους τὰς καταστροφὰς ποῦ ὑπέστη ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ τὴν κατοχὴν, σχεδὸν ἰσοπόσους μετὴν Ἀλβανίαν (ναὶ, μετὴν Ἀλβανίαν!), διότι οὐδεὶς ἀρμόδιος εὐηρεστήθη νὰ τὰ διαφωτίσῃ.

Ἰπηρεσίαι καὶ παρα—Ἰπηρεσίαι ὑπάρχουν καὶ λειτουργοῦν, ἀκόλουθοι πνευματικοὶ καὶ τοῦ τύπου, ὀργανισμοὶ πλουσιώτατα ἀμειδόμενοι, ἀποστολαὶ πάσης φύσεως καὶ ἰδίως ἐμπορικαί, κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ μακρὸν ἐπισκεπτόμεναι τὴν Εὐρώπην, χωρὶς νὰ ἔχουν συγκινηθῆ, ὅχι ἀπὸ τὴν ἀπουσίαν τῆς Ἑλλάδος ἀλλ' οὐδὲ ἀπὸ τὴν δυσφήμισιν ἢ ὅποια γίνεται εἰς ἄραρ τῆς, εἴτε ἀπὸ ἀγνοίαν, εἴτε ἀπὸ κακὴν πρόθεσιν, διότι ὁ δυστυχησμένος αὐτὸς τόπος ἔχει πολλοὺς ἀμειλίχτους ἐχθροὺς καὶ ὅχι ὀλίγους ἀσπόνδους φίλους. Ἐλλείψεις ἐθνικοῦ φρονήματος, ἐθνικῆς ἀξιοπρεπείας, ἐθνικοῦ ἐνδιαφέροντος, ἐνῶ πληθωρισμὸς ψευδοεθνικοφροσύνης ἀπὸ τοὺς μὲν, ψευδοπατριωτισμοῦ ἀπὸ τοὺς δέ.

Ἐθνικὴ διαφώτισις, ἐμφάνισις τῶν πνευματικῶν ἀξιῶν τοῦ τόπου, προβολὴ τῆς συντελεσθείσης οικονομικῆς προόδου, καὶ ἰδίᾳ τῆς βιομηχανικῆς, προπαγάνδα ὑπὲρ τῶν προϊόντων μας, ἀνάπτυξις τῶν ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν, διαφήμισις τῶν τουριστικῶν τόπων: πάντα ταῦτα πρέπει νὰ ἀποτελοῦν ἔργον ἔγκαιρον, συστηματικὸν καὶ ἐπίμονον τῆς χῶρας μας, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν διεθνῶν εἰρηνικῶν συναντήσεων, ποῦ εἶναι αἱ Διεθνεῖς Ἐκθέσεις καὶ Ἐμποροπανηγύρεις. Ἰπὸ τὴν ὁλοκληρωμένην αὐτὴν μορφήν ἐφιλοδοξήσαμεν νὰ ἐργασθῇ ἡ «Ἐπιτροπὴ Ἐκθέσεων καὶ Ἐμποροπανηγύρειων», ὅταν τὴν συνεστήσαμεν εἰς τὸ Ἰπουργεῖον Ἐμπορίου, πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, μακρὰν ἀπὸ κάθε — ξένην πρὸς τὴν νοοτροπίαν μας — κομματικὴν σκέψιν.